

MANUÁL K TRÉNINKU ŘEČI LIDSKÉHO TĚLA

Milan Valenta

VALENTA, J. *Manuál k tréninku řeči lidského těla*. 1. vyd. Kladno: AISIS, 2004. 259 s. ISBN 80-239-2575-X.

J. Křivohlavý, J. L. Wage, V. Vávra, O. Tegze, D. Lewis – klasici nonverbální komunikace (především „body language“ – řeči těla) dnes již běžně dostupní na českém knižním trhu. Od konce minulého roku k těmto pánům přibyl další klasik této disciplíny domácí provenience – doc. Josef Valenta (FF UK a DAMU Praha) se svým manuálem zaměřeným na výcvik řeči lidského těla. U jmenovce a kolegy Valenty bylo k tomuto „zklassičtění“ v české dolině a přilehlých koutech nakročeno již záhy a dávno – už před čtvrt stoletím počal s výcvikem v oblasti nonverbální komunikace a mnohé jeho práce z výchovné dramatiky a osobnostně sociálního výcviku předcházely recenzované práci. V čem je Valentův text podobný a v čem se odlišuje od publikací výše uvedených autorů?

Podobnost můžeme nalézat ve čtivosti a částečné narativnosti textu, který neupře jistě literární ambice autora, jež působí blahodárně na motivaci čtenáře:

S dozorem v 1. patře Františka vždy v úterý smířovala jen ta jedna jediná věc, jeho oblíbená hra. Zatím ale opatrně pokládal bakelitový tmavě hnědý kelímek s kávou ze školního automatu na parapet výklenku v rohu chodby. V klenutém prostoru výklenku stálo poprsí (samozřejmě i s hlavou) Jana Amose Komenského a František postavil nádobku s „neskafěm“ až na levý okraj parapetu, protože kdysi nabyl dojmu, že vůně teplého nápoje rozšiřuje klasikovy sádrové nozdry. Vlastně mu tím vycházel vstříc, napít se stejně nemůže. Mrkl spiklenecky na vousatého ve zdi a obrátil se k němu zády... První mu padl do oka kolega Klíma... Kráčel od sborovny směrem, kde stál František, ne, spíše se loudal, kolena uvolněná, ale kotníky jakoby stahovaly každý krok zpět a plným došlapem jej ukotvovaly k podlaze. Ruce se pohybovaly trochu toporně podél kapes u kalhot... a popis učitele Klímy pokračuje do nejdetailnějších podrobností, čímž autor textu vtahuje čtenáře do rébusů a kódů kineziky, chronemiky, fyziognomiky a posléze i mimiky, gestiky, posturiky, haptiky a dalších prostředků nonverbální komunikace analyzovaných, ba přímo pitvaných pozorovatelem Františkem (nelze v něm nespatřit samotného autora textu) přímo na těle procházejících kolegů, kolegyní a žáků. Tento přístup můžeme naléznout více méně ve všech učebnicích nonverbální komunikace, a to alespoň v jejich motivační části. V čem se Valentova učebnice

liši od ostatních knížek takto zaměřených, je především vysoká úroveň strukturovanosti a systematičnosti. Valentova produkce (a to i v předcházejících jeho dílech) se vyznačuje až úpornou snahou o hledání a nacházení systému a v něm místa předmětu svého zájmu, snahou po preciznosti (někdy téměř vyčerpávající – i pro čtenáře) výrazu a deskripce.

Poslední autorův text je skutečným manuálem a jako takový snese maximální míru strukturace, která je ostatně přehledně popsána v třetí kapitole knihy (první dvě plní motivační a technicky vysvětlující funkce):

- čtvrtá kapitola pojednává o cílech výuky nonverbální komunikace (NVK),
- pátá kapitola o tématech a struktuře východisek organizace učiva,
- šestá kapitola je zaměřena na cíle NVK,
- sedmá kapitola hovoří o didaktických principech (ostatně podtitul recenzované učebnice zní Didaktika neverbální komunikace),
- další kapitola uvádí typologii metod,
- devátá kapitola je vlastním manuálem metod a technik NVK,
- poslední kapitola se zabývá vymezením kompetencí učitelů NVK.
- Následují přílohy s opakováním cílů a názvů metod, s ukázkovým materiálem a seznamem literatury.

V úvodu recenze již bylo řečeno, že docenta Valentu Josefa lze dnes již v našem prostoru považovat za klasika NVK. Nezbyvá než mu – a tím i nám čtenářům – popřát mnoho inspirace k tvorbě dalších manuálů a učebnic tak, jak je od každého habilitovaného klasika požadováno, tak, aby možná, jednou... i k jeho poprsí (samozřejmě i s hlavou) mohli učitelé pokládat bakelitové keřlíčky s „neskafěm“.

Doc. PaedDr. Milan Valenta, Ph.D.

Katedra speciální pedagogiky

PdF UP v Olomouci, Žižkovo nám. 5, 771 40 Olomouc